

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

*Նվիրվում է ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի
հիմնադրման 50-ամյակին*

№ 14

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2018

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ВОПРОСЫ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

*Посвящается 50-летию основания факультета востоковедения
ЕГУ*

№ 14

Ереван
Издательство ЕГУ
2018

YEREVAN STATE UNIVERSITY
FACULTY OF ORIENTAL STUDIES

JOURNAL OF ORIENTAL STUDIES

*Dedicated to the 50th anniversary of the foundation of the faculty
of Oriental Studies of YSU*

№ 14

YEREVAN
YSU PRESS
2018

**Հրատարակվում է Երևանի պետական համալսարանի
արևելագիտության ֆակուլտետի
գիտական խորհրդի որոշմամբ**

Խմբագրական խորհուրդ՝

Մելքոնյան Ռուբեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր (խմբագիր)

Մելիքյան Գուրգեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Խառատյան Ալբերտ պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ

Սաֆրաստյան Ռուբեն պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Հովհաննիսյան Լավրենտի բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդամ

Հովհաննիսյան Դավիթ բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Սաֆարյան Ալեքսանդր պ.գ.թ., պրոֆեսոր

Ոսկանյան Վարդան բ.գ.թ., դոցենտ

Քոչարյան Հայկ պ.գ.թ., դոցենտ

Սարգսյան Լևոն պ.գ.դ., պրոֆեսոր

Կարապետյան Ռուբեն պ.գ.դ.

Տեր-Մաթևոսյան Վահրամ պ.գ.դ.

Գրեկյան Երվանդ պ.գ.դ.

Բեյլենկովա Մարիա բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ռուսաստան)

Կուզնեցով Վասիլի պ.գ.թ., դոցենտ (Ռուսաստան)

Էքմեքչյան Լեոնա PhD (ԱՄՆ)

Իլյա Յակուբովիչ բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Գերմանիա)

Ահմադջան Ղուրոնբեկով բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ուզբեկստան)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

<i>ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ԵՊՀ ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ 50-ԱՍՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԻՆ</i>	11-12
---	-------

ԱՐԱԲԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

<i>Մկրտումյան Գայանե ՍՈՒՍՈՒԼՍԱՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏՐՎԱԾ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ- ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԴԵՐԸ ՔՐԻՍՏՈՆՅԱ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՅԱՆՔՈՒՄ</i>	14-27
--	-------

<i>Ռաֆայելովա Քրիստինե ՍԱՐԴՈՒ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ ԲՆՈՐՈՇՈՂ ՀԱՄԵՍԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈԳԵԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԱՐԱԲ ԵՎ ՀԱՅ ԼԵԶՎԱՍՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐՈՒՄ</i>	28-39
--	-------

<i>Ikilikyan Sona ARAB-IRANIAN RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE PERSIAN GULF NAMING DISPUTE</i>	40-54
--	-------

ԹՅՈՒՐՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ռամագյան Սամվել

«ՔՅՈՌՕՂԼԻ» ԷՊՈՍԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԵՐԸ ԵՎ XVII ԴԱՐԻ

ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ.....56-94

Հակոբյան Տաթևիկ

ԱԲԴՈՒԼ ՀԱՄԻԴ ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԿԵՐՊԱՐԻ

ՎԵՐԱՐԺԵՎՈՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ (ՍԵԼԻՄ

ԴԵՐԻՆԳԻԼԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՈՎ).....95-110

Սարգսյան Տաթևիկ

ՊՈԼՍՈ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԴԵՐԸ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ-ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔ

ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ. ՕՍՄԱՆՅԱՆ ՎԵՐՋԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԶԱՎԵՆ ՏԵՐ-ԵՂԻԱՅԱՆ.....111-123

Աբրահամյան Մհեր

ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐԻ ԲՈՆԻ ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ.....124-137

Պողոսյան Նաիրա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՅԸ ՀԱԼԻԴԵ

ԷԴԻՓ ԱԴԸՎԱՐԻ ՀՈՒՇԵՐՈՒՄ.....138-151

Մելքոնյան Ռուբեն

ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐ-ՔԵՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐ. ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ

ԵՎ ԿԱԴՐԱՅԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....152-165

Գևորգյան Արշակ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԻ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹՅՈՒՆ-
ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐՉԱՊԵՏ ԱԴՆԱՆ ՄԵՆԴԵՐԵՄԻ ԵՎ ԳԱՐԵԳԻՆ
ՏՐԱՊԻԶՈՆՑԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՇՓՈՒՄՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....166-178

Հովսեփյան Լևոն
ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.....179-205

Դարբինյան Հայկ
«ՓԱՓՈՒԿ ՈՒԺԺ» ԶՈՒԳԱԿՑՈՒՄԸ «ԿՈՇՏ ՈՒԺԻՆ».
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼԻԶԱՑՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ.....206-219

Գևորգյան Արշակ
«ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍԸ.
ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ
ԻԲՐԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆ.....220-230

Հովհաննիսյան Գոռ
ՌՈՒՄ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 1920-
ԱԿԱՆՆԵՐԻՆ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ.....231-240

Հարությունյան Ավետիք
2015 թ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ.....241-250

Մարգարյան Հայկ
ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԻ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ
ԸՆԿԱԼՈՒՄՆԵՐԸ251-263

Պետունց Արեն
ԱԶԳԱՅՆԱՍՏՈՒԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒԺԻ ԲԵՄԵԼԸ
ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ 2018 թ. ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ.....264-278

Մելքոնյան Մարիամ
ԿՆՈՋ ԷՄԱՆՍԻՊԱՅԻԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ ՄԻՂԻ
ՀԱԹՈՒՆԻ «ԱՂԵՐՄԱԳՐՈՒՄ».....279-288

Պետրոսյան Ամալյա
XVIII ԴԱՐԻ ԹՈՒՐՔՄԵՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....289-298

Խաչատրյան Շուշան
ՄՈՒԽԹԱՐ ԱՌԻԵՁՈՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....299-314

Մովսիսյան Լիլիթ
ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԵՎ ԱՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԻ ԼԵԶՎԻ
ԲԱՌԱՊԱՇԱՐԻ ԶՈՒԳԱՐԿԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ.....315-328

*Хабидуллина Элмира **
 ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ
 ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ С ТАТАРСКОГО
 ЯЗЫКА НА ТУРЕЦКИЙ.....329-335

Քոչարյան Հայկ, Գևորգյան Աննա
 ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՆԸ ԱՂԲԵՋԱՆՈՒՄ ԵՎ ԱՅՌ
 ԳՈՐԾՈՆԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՀ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
 ՇԱՀԵՐԻ ՎՐԱ.....336-356

ԻՐԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Vardanyan Aharon
 SOME REMARKS ON THE SOCIOLINGUISTIC
 SITUATION IN XALXĀL.....358-365

Տոնոյան Արտյոմ
 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՊԱՐՍԿԵՐԵՆՈՒՄ ԲՈՒՆ ԱՊԱՌՆԻ
 ԺԱՄԱՆԱԿԱԶԵՎԻ ԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ
 ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ.....366-380

Բիանջյան Հասմիկ
 ՍԵՅՅԵԴ ՍՈՀԱՄՄԱԴ ԱԼԻ ՋԱՄԱԼՋԱԴԵԻ ԴԵՐԸ 19-ԸՂ
 ԴԱՐԻ ՎԵՐՁԻ և 20-ԸՂ ԴԱՐԻ ՄԿԶԲԻ ՊԱՐՄԻՑ
 ԳՐԱԿԱՆ ԼԵԶՎԻ ՆՈՐԱՅՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ.....381-392

Խաչատրյան Ջարուհի
 ԹՅՈՒՐՔԱԿԱՆ ԾԱԳՄԱՆ ՁԻԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
 ՊԱՐՍԿԵՐԵՆՈՒՄ.....393-402

Դավթյան Սոնա

*ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԱՆՎԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ
ՊԱՐՄԿԵՐԵՆԻ ԵՎ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԲՈՒՍԱՆՎԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՒՄ.....* 403-419

Կոստանյան Վահան

*ԱՅՐՈՒՄՆԵՐԻ ԾԱԳՈՒՄՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐԸ
ԵՎ ՑԵՂԱՆՎԱՆ ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ.....* 420-430

Գեղամյան Աստղիկ

ՄԻՐԱՅԻՆ ՄՈՏԻՎՆԵՐԸ «ՇԱՀՆԱՍԵ»-ՈՒՄ..... 431-440

Պետրոսյան Լիանա

*ԻՐԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՈՒՅԹԸ
Մ. ԱՀՄԱԴԻՆԵԺԱԴԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ (2005-2013 ԹԹ.).....* 441-449

Կոստանյան Վահան

ԱՅՐՈՒՄԱԿԱՆ ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ..... 450-456

Брутян Ануш

*ПЕРСПЕКТИВЫ РОССИЙСКО-ИРАНСКОГО
СОТРУДНИЧЕСТВА ПОСЛЕ ПОДПИСАНИЯ СВПД.....* 457-471

Khorikyan Hovhannes

ON THE LOCATION OF THE NEPHTHALITES..... 472-486

**ԱԶԳԱՅՆԱՍՈՒԼԱԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒԺԻ ԲԵՄԵԼԸ ԹՈՒՐԿԻԱՅՈՒՄ
2018 Թ. ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ**

Բանալի բառեր՝ Էրդողան, «Լավ» կուսակցություն, Թուրքիա, ընտրություններ, ազգայնական, Iyi parti, հեղաշրջման փորձ, ընդդիմություն

Թուրքիայի նախագահ, իշխող «Արդարություն և զարգացում» (ԱԶԿ) կուսակցության առաջնորդ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը Թուրքիայում գործող «Ազգայնական շարժում» (ԱՇԿ) կուսակցության առաջնորդ Դևլեթ Բահչելիի հետ 2018 թ. ապրիլի 18-ին կայացած հանդիպումից հետո հայտարարեց, որ նույն թվականի հունիսի 24-ին տեղի են ունենալու արտահերթ խորհրդարանական և նախագահական ընտրություններ¹: Նախագահական և խորհրդարանական ընտրություններն ի սկզբանե նախանշված էին 2019 թվականի նոյեմբերի 3-ին: 2017 թ. ապրիլին կայացած հանրաքվեի արդյունքում երկրում խորհրդարանական կառավարման համակարգից անցում կատարվեց նախագահական կառավարման համակարգի և այս հանգամանքով պայմանավորված՝ այդ ընտրությունները կարելի է համարել պատմական²:

¹ ԵՊՀ Արևելագիտության ֆակուլտետի թյուրքագիտության ամբիոնի դասախոս, Էլ. փոստ՝ aren.petunc@ysumail.am

¹ Erken seçim 2018: Türkiye 24 Haziran'da sandığa gidiyor-
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43810499> (հասանելի է 12.20.2018)

² Թուրքիայում պատմական արտահերթ ընտրություններ կանցկացվեն. ինչու կայացվեց այդ որոշումը և ինչ ակնկալել ընտրություններից
<https://armenpress.am/arm/news/930493/> (հասանելի է 12.20.2018)

Արտահերթ ընտրություններին մասնակցեց Թուրքիայում գործող 8 կուսակցություն: 2018 թվականի սկզբին ընտրական օրենսգրքում կատարված փոփոխությունը հնարավորություն ընձեռեց կուսակցություններին ընտրություններին մասնակցել նաև դաշինքների միջոցով³: Արդյունքում, հունիսի 24-ի ընտրություններին իշխող ԱԶԿ-ն «Ժողովրդական դաշինք»-ի ներքո հանդես եկավ «Ազգայնական շարժում» կուսակցության (ԱՇԿ) հետ միասին: Իսկ ընդդիմադիր, քեմալական Հանրապետական ժողովրդական կուսակցությունը (ՀԺԿ), «Լավ», «Երջանկություն» («Սաադեթ») կուսակցությունները միավորվեցին «Ազգային դաշինք»-ի ներքո: Քրդամետ ժողովուրդների դեմոկրատական կուսակցությունն (ԺԴԿ), ինչպես նաև «Հայրենիք» («Վաթան») և «Ազատ հարց» («Հյուր Դավա») կուսակցությունները հանդես եկան առանց դաշինքների⁴: Նախագահական ընտրություններին մասնակցեց 6 թեկնածու. «Ժողովրդական դաշինք»-ից՝ գործող նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը, ՀԺԿ-ից՝ Մուհարեմ Ինջեն, «Լավ» կուսակցությունից՝ Մերալ Աքշեները, ԺԴԿ-ից՝ Սելահաթթին Դեմիրթաշը, «Երջանկություն»-ից՝ Թեմել Քարամոլլասոլուն և «Հայրենիք»-ից՝ Դոդու Փերինչեքը⁵:

Այս ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններից ամենաերիտասարդ ուժն էր Մերալ Աքշեների գլխավորած «Լավ» կուսակցությունը, որը հիմնադրվել էր 2017 թվականի հոկտեմբերի

³ Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի ինտերնետային կայք-TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2017.pdf (հասանելի է 12.20.2018)

⁴ Seçim 2018: Siyasi partilerin beyanname ve manifestolarında neler var?- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-44334035> (հասանելի է 12.20.2018)

⁵ Cumhurbaşkanı Adayları | 24 Haziran 2018 Seçimleri- <https://www.yenisafak.com/secim-cumhurbaskanligi-2018/cumhurbaskani-adaylari> (հասանելի է 12.20.2018)

25-ին Անկարայում: Արտահերթ լինելուց բացի այս ընտրությունները նաև արտակարգ էին, քանի որ անցկացվեցին երկրում դեռևս 2016 թ. հուլիսին տեղի ունեցած ռազմական հեղաշրջման փորձից հետո գործող արտակարգ դրության ռեժիմի պայմաններում: Նման պայմաններում պետության, ինչպես նաև ընտրություններին մասնակցող՝ իշխող ԱԶԿ-ի և նրա առաջնորդ Ռեջեփ Թայիփ Էրդոդանի կողմից քարոզարշավի ընթացքում թույլ տրվեց սահմանափակումների կիրառում, խոսքի ազատության ոտնահարումներ, ինչը ոչ հավասար պայմաններ ստեղծեց քաղաքական ուժերի համար:

Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդոդանը, 2018 թ. ապրիլի 18-ին հայտարարելով, որ 2019 թ. նոյեմբերին նախատեսված խորհրդարանական և նախագահական ընտրությունները տեղի են ունենալու ավելի վաղ՝ 2018 թ. հունիսի 24-ին, անդրադարձավ նաև դրանց արտահերթ անցկացման պատճառներին: Էրդոդանն ընդգծեց, որ Սիրիայում և Իրաքում տեղի ունեցող զարգացումները, «Իսլամական պետություն» ահաբեկչական խմբավորման և քուրդ զինյալների դեմ պայքարն անհրաժեշտ հրամայական են դարձրել հրատապ անցումը նախագահական կառավարման համակարգի Թուրքիայում՝ «որպես տիրող անորոշությունը հաղթահարելու միջոց»: «Թեպետ նախագահի և կառավարության միջև աշխատանքները որևէ խնդիր չեն առաջացնում, սակայն նախկին համակարգի հիվանդություններն արդեն ի հայտ են գալիս ամեն քայլափոխի: Եվ որպեսզի կարողանանք ավելի ուժեղ կերպով ընդունենք և կյանքի կոչենք Թուրքիայի ապագայի մասին որոշումները, նոր համակարգին անցումը հրատապ անհրաժեշտություն է դարձել», - ընտրությունների անցկացման ժամանակի մասին հայտնելով՝ նշեց Էրդոդանը: Թուրքիայի նախագահն ընդգծեց, որ անցումը

կառավարման նոր համակարգի հնարավոր է միայն հաջորդ ընտրությունների անցկացումից հետո⁶:

Էրդողանի կողմից ընտրությունները արտահերթ անցկացնելու վերաբերյալ հիմնավորումները քաղաքական և փորձագիտական շրջանակներում լայն քննարկումների առարկա դարձան: Գերակշռող կարծիքների համաձայն՝ ընտրությունները նախատեսվածից 1,5 տարի ավելի վաղ անցկացնելու որոշումը պայմանավորված էր նաև երկրում առկա տնտեսական վիճակով. շատ տնտեսագետներ նշում էին, որ վերջին տարիներին Թուրքիայի տնտեսությունը շատ խոցելի է դարձել: Դրա մասին էին վկայում նախորդ երկու տարիներին դոլարի և եվրոյի նկատմամբ թուրքական լիրայի արժեզրկումը, երկնիշ գնաճը: Տնտեսական վատ ցուցանիշները, բնականաբար, բացասական պետք է ազդեին իշխող կուսակցության հեղինակության վրա՝ մինչև 2019 թվականը զրկելով ընտրողների քվեների որոշակի մասից:

Ընտրությունների վաղաժամ անցկացման լուրջ պատճառ էր համարվում նաև ընտրություններում ընդդիմությանը ինքնակազմակերպվելու և պատշաճ մասնակցելու հնարավորությունից զրկելը. շուրջ երկու ամսում նրանք չէին կարող անհրաժեշտ ձևով պատրաստվել ընտրություններին: Ընտրությունների վաղաժամկետ անցկացումը իշխող ուժին թույլ էր տալիս ընտրություններն անցկացնել դեռևս 2016 թվականի ամռանը տեղի ունեցած ռազմական հեղաշրջման փորձից հետո երկրում գործող արտակարգ դրության ռեժիմի պայմաններում⁷:

⁶ Erken seçim 2018: Türkiye 24 Haziran'da sandığa gidiyor- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43810499> (հասանելի է 12.20.2018)

⁷ Erdoğan'ın 'baskın' seçim kararının nedenleri- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43815273> (հասանելի է 12.20.2018)

Արտակարգ դրության ռեժիմը, որը Թուրքիայի իշխանություններին ռազմական հեղաշրջման փորձից հետո հնարավորություն էր տվել ազատվել իրենց համար անցանկալի տարրերից, նախընտրական շրջանում նույնպես հնարավորություն տվեց ամենատարբեր ձևերով շրջանցել օրենքը՝ կիրառել ադմինիստրատիվ լծակներ, իրականացնել ընտրախախտումներ, տարբեր շինծու մեղադրանքներով ձերբակալել ընդդիմադիր կամ իշխանության տեսակետից տարբերվող դիրքորոշում ունեցող անձանց և հասնել ցանկալի արդյունքի (այսպիսի իրավիճակ արդեն իսկ գրանցվել էր 2017թ. սահմանադրական հանրաքվեի ժամանակ)⁸: Այսպիսով, հաշվի առնելով, որ 2017 թ. ապրիլին տեղի ունեցած սահմանադրական փոփոխությունները ստեղծել էին բոլոր օրենսդրական հիմքերը, որոնք Էրդոդանին օժտելու էին անսահմանափակ լիազորություններով, նա ռիսկի չդիմեց աստիճանաբար նահանջող հեղինակության պայմաններում և որոշեց ընտրություններն անցկացնել վաղաժամ:

Ընդդիմադիր ուժերը նախընտրական շրջանում փորձում էին համագործակցության և փոխգործակցության միջոցով թուրքական խորհրդարանում մեծամասնություն ձևավորել և անգամ Էրդոդանի՝ նախագահ ընտրվելու դեպքում նրան զրկել օրենսդիր իշխանության նկատմամբ ունեցած մենաշնորհից: Աչքի ընկնող ընդդիմադիր ուժերից քրդամետ «Ժողովուրդների դեմոկրատական» կուսակցությունը, թեև պաշտոնապես չմտավ ընդդիմադիր «Ազգային դաշինք»-ի մեջ, սակայն նախընտրական շրջանում հանդես եկավ ընդդիմադիր դաշինքի որդեգրած

⁸ OHAL Düzeninde Seçimler ve Yasanın Gücü <https://m.bianet.org/bianet/yasam/196407-ohal-duzeninde-secimler-ve-yasanin-gucu> (huusանելի է 12.20.2018)

մարտավարությամբ⁹: Ընդդիմությունն, ի տարբերություն խորհրդարանական ընտրությունների, նախագահական ընտրություններին որոշեց մասնակցել առանձին թեկնածուներով:

2018 թ. ընտրություններին մասնակից ամենաերիտասարդ՝ «Լավ» կուսակցությունը հիմնադրվել է 2017 թվականի հոկտեմբերի 25-ին Անկարայում՝ թուրք կին քաղաքական գործիչ Մերալ Աքշեների գլխավորությամբ¹⁰: Կուսակցության անդամների հիմնական մասն ի սկզբանե կազմել են Թուրքիայում գործող «Ազգայնական շարժում» ԱՇԿ կուսակցության նախկին անդամները, որոնք, դժգոհ լինելով կուսակցության վերջին տարիներին վարած քաղաքականությունից և հատկապես Էրդողանի գլխավորած «Արդարություն և զարգացում» կուսակցության հետ սահմանադրական հանրաքվեին նախորդող շրջանում դաշինք կազմելու, նախագահական համակարգին անցնելու գործընթացին կողմ լինելու հանգամանքներից, հեռացել էին կուսակցությունից: «Լավ» կուսակցության մեջ ընդգրկվել են «Բարօրություն», «Մայր հայրենիք», «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունների նախկին անդամներ նույնպես¹¹: Կուսակցության «IYI» թուրքերեն անվանումը ընտրվել է բառի գրության արդյունքում կազմված պատկերի համար: «IYI» գրելիս այն նմանվում է 2 նետերի և նրանց միջև աղեղի, որը սելջուկյան ցեղերից մեկի՝ Քայր ցեղի խորհրդանիշն է եղել: Օսմանյան կայսրության ծագումը կապվում է հենց սելջուկյան Քայր ցեղի

⁹ Քաղաքացիական պատերազմին սպասելով-
<https://varuzhan.me/2018/06/27/civilwar/> (հասանելի է 12.20.2018)

¹⁰ Թուրքիայի «Լավ» կուսակցության ինտերնետային կայքը- <https://iyiparti.org/tr/> (հասանելի է 12.20.2018)

¹¹ Meral Akşener'in partisinde kimler var?-<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41733470> (հասանելի է 12.20.2018)

հետ: Կուսակցության նշանը նույնպես սելջուկյան ծագում ունի. այն իրենից ներկայացնում է երկնագույն գետնի վրա 8 ճառագայթներով արև: Արևի 8 ճառագայթները կապված են սելջուկյան աստղի 8 անկյունների հետ, որոնք ունեն հոգևոր նշանակություն: Սելջուկյան աստղի 8 անկյունները խորհրդանշում են գթություն, հավատարմություն, կարեկցանք, ճշգրտություն, գաղտնապահություն, առատաձեռնություն, համբերություն և տիրոջը երախտապարտ լինելը, իսկ ընդհանուր վերցրած խորհրդանշում են դրախտի 8 դարպասները:

Կուսակցության հիմնական գաղափարախոսությունը հիմնված է թուրք ազգայնականության սկզբունքների վրա և ներառում է հետևյալ 5 կետերը՝ 1. թուրքական ազգայնականություն, 2. ազգայնական մշակույթ, 3. ազգայնական տնտեսություն, 4. քեմալականություն, 5. ազգային պահպանողականություն: Կուսակցությունն ունի 10 հիմնական սկզբունք, որոնք են՝ 1, թուրք ազգի անվտանգության ապահովումը, 2. բաց, ազնիվ և պատասխանատու լինելը, 3, բազմակարծիք, մասնակցային, ներառական և դրական քաղաքականություն իրականացնելը, 4, հստակ նպատակներ ունենալը և դրանց իրականացման վրա կենտրոնանալը, 5, խնդիրները լուծելու կարողություն ունենալը և աշխատասեր լինելը, 6, քննադատության առջև բաց լինելը և ազատ մտածողություն ապահովելը, 7, արժեքների վրա հիմնված քաղաքականություն վարելը, 8, ազգայնականությունը մշակութային և տնտեսական բնագավառներ տեղափոխելը, 9, այլախոհությանը հարգալից վերաբերվելը և 10, ազգային շահը ցանկացած ամբիոնից և ցանկացած բնագավառում պահպանել:

Կուսակցության հիմնական նպատակները նույնպես սահմանված են 10 կետի շրջանակում: 1. Պաշտպանել Թուրքիայի Հանրապետության ստեղծման գաղափարախոսությունը և

արժեքները, 2. Հետևել ժամանակակից քաղաքակրթությանը, 3. Երկրում տիրապետող դարձնել սիրո և հարգանքի մթնոլորտը, 4. Պահպանել խորհրդարանական համակարգը, 5. Հավասարակշռության և վերահսկողության սկզբունքների հիման վրա իրականացնել ուժերի բաժանում: 6. Ապահովել հավասար հնարավորություններ, 7. Պաշտպանել մարդու իրավունքները, 8. Հարգանք ցուցաբերել խղճի և խոսքի ազատության նկատմամբ, 9. Ստեղծել անկախ, անկողմնակալ և արդար դատաիրավական համակարգ, 10. Ամբողջապես և արդյունավետորեն պայքարել անօրինականության դեմ:

«Լավ» կուսակցությունը կազմավորումից հետո հայտարարել էր, որ ընտրում է աջ կենտրոնական քաղաքական ուղղություն, ինչը հնարավորություն է տալիս նրան իր մեջ ներառել և՛ քեմալականներին, և՛ դեմոկրատներին, և՛ ազգայնականներին:¹² Աքշեները ընտրություններից առաջ հայտարարել էր նաև, որ ինքը դառնալու է Էրդողանի գլխավոր մրցակիցը: Աքշեներն ու կուսակցության մնացած անդամները քարոզարշավի շրջանում հանդես էին գալիս Էրդողանի ու նրա կուսակցության քաղաքական սխալ քայլերի սուր քննադատությամբ, փորձում առաջարկել այլընտրանքային լուծումներ:

Երբ ուսումնասիրում ենք կուսակցության ղեկավարի քաղաքական ուղին, տեսնում ենք, որ նա իր 1990-ականների սկզբից ակտիվ քաղաքական գործունեության ընթացքում մի քանի անգամ փոխել է կուսակցությունը: Մերալ Աքշեները քաղաքականություն է մտել 1995թ-ին՝ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունից (ՃՈՒԿ) մասնակցելով խորհրդարանական

¹² İYİ Parti hakkında bilinmesi gerekenler-<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41750673> (հասանելի է 12.20.2018)

ընտրություններին: 1995 թ. Աքշեները զբաղեցնում էր «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության կանանց կառույցի նախագահի պաշտոնը և Ստամբուլից ընտրվել էր Մեջլիսի պատգամավոր: 1996 թ. նոյեմբերի 8-ից 1997 թ. հունիսի 30-ը զբաղեցրել է Թուրքիայի ներքին գործերի նախարարի պաշտոնը (Մերալ Աքշեները եղել է հանրապետական Թուրքիայի պատմության միակ կին ներքին գործերի նախարարը): 1999 թ. Աքշեները ՃՈԻԿ-ի կազմում պատգամավոր է ընտրվել Քոջաեյի նահանգից, իսկ ավելի ուշ՝ 2007, 2011թթ. ընտրություններում Ստամբուլից պատգամավոր է ընտրվել արդեն «Ազգայնական Շարժում» կուսակցության (ԱՇԿ) կազմում, երկու շրջան զբաղեցրել է Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի փոխնախագահի պաշտոնը: 2015 թ. նոյեմբերի 1-ի ընտրությունների ժամանակ ընտրական ցուցակից դուրս է մնացել:

«Լավ» կուսակցության հիմնադրումից առաջ վերջին կուսակցությունը, որի կազմում Աքշեները գործունեություն է ծավալել, ԱՇԿ-ն է: 2016-ին հատկապես կուսակցության առաջնորդ Դեյլեթ Բահչեյիի դեմ ԱՇԿ ներքին ընդդիմադիրների ճակատը գլխավորելուց հետո նույն տարվա սեպտեմբերին վտարվել է կուսակցությունից: 2017 թ. ապրիլի սահմանադրական հանրաքվեի ընթացքում գլխավորել է մի խումբ, որը հանդես էր գալիս «Ոչ»-ի պաշտպանությամբ և ԱՇԿ-ից հեռացած որոշ հայտնի անունների հետ միասին հայտարարել նոր կուսակցություն ստեղծելու մասին: Ուսումնասիրելով նրա քաղաքական անցյալը՝ հասկանում ենք՝ ամենահետաքրքիրն այն է, որ նա որոշ ժամանակ համագործակցել է նաև Էրդողանի ու Աբդուլլահ Գյուլի հետ, ինչն էլ կուսակցության գործունեության և իրական նպատակների վերաբերյալ հակասական կարծիքների տեղիք է տալիս: 2001թ. Աքշեները ՃՈԻԿ-ից դուրս է եկել և մասնակցել է Աբդուլլահ Գյուլի ու Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի

գլխավորած «Առաքինություն» կուսակցության «նորարարների» թևի կազմավորմանը, սակայն 4 ամիս անց միացել է «Ազգայնական շարժում» կուսակցությանը¹³: Այս ամենը «Լավ» կուսակցության ստեղծումից ի վեր տարբեր շրջանակներում մտածելու տեղիք էր տալիս, թե այս նոր կուսակցությունն ավելի շուտ ուղղված է էրդողանին դեմ ուժերին պառակտելուն, քանի որ նման ազգայնական հայացքների տեր քաղաքական գործիչն ու նրա ստեղծած կուսակցությունը չեն կարող ժողովրդավար լինել, որքան էլ նշեն, թե կուսակցության քաղաքական գիծն աջ-ժողովրդավարական է:

«Լավ» կուսակցության հիմնադիր անդամներից երկուսը ազգությամբ հայ են: Փորձագիտական որոշ շրջանակների կարծիքով՝ կուսակցության հիմնադիր խորհրդում հայազգի ներկայացուցիչների առկայությունն որոշակի քարոզչական նպատակներ է հետապնդում: Ըստ փորձագետների՝ դրանով փորձ է արվում ցույց տալ, որ կուսակցությունը ժողովրդավարական է ու ազգային խտրականություն չի դնում: Նրանցից մեկը «Լավ» կուսակցության հիմնադիր խորհրդի անդամ Էլմաս Կիրակոսն է, ով ևս ԱՇԿ-ի նախկին անդամներից է եղել:

Որոշ փորձագետներ և պարբերականներ նախընտրական շրջանում քննարկում էին այն տարբերակը, որ «Լավ» կուսակցությունը կարող է լինել էրդողանի նախագիծը՝ հաշվի առնելով էրդողանի և Գյուլի հետ Աքշեների՝ նախկինում ունեցած կապը և այն հանգամանքը, որ կուսակցության ստեղծումից մեկ ամիս անց կուսակցությանն էր միացել Թուրքիայի մեջլիսի 5

¹³ İYİ Parti hakkında bilinmesi gerekenler -<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41750673#anchor1> (հասանելի է 12.20.2018)

անկախ պատգամավոր և կուսակցությունը մինչև ընտրություններն արդեն ներկայացված էր խորհրդարանում¹⁴:

Այսպիսով, Թուրքական քաղաքական դաշտում հայտնվեց հերթական ազգայնական ուժը, որը չնայած փորձել է իր սկզբունքներն ու նպատակները շարադրել համաշխարհային արդիական չափանիշներին համապատասխան, դրա հետ միասին հիմնված է սելջուկյան բարքերի և ազգայնամոլ ցեղապաշտ գաղափարախոսության վրա: Թուրքիայում հունիսի 24-ին տեղի ունեցած արտահերթ ընտրությունների արդյունքում նախագահ Էրդոդանը ստացել է ձայների 52,6 տոկոսը: Քեմալական «Հանրապետական ժողովրդական» կուսակցության (ՀԺԿ) թեկնածու Մուհարեմ Ինջեն ստացել է ձայների 30.6 տոկոսը, քրդամետ «Ժողովուրդների դեմոկրատական» կուսակցության (ԺԴԿ) թեկնածու Սելահաթթին Դեմիրթաշը՝ 8.4 տոկոսը: «Լավ» կուսակցության թեկնածու Մերալ Աքշեները հավաքել է ընդամենը 7.3 տոկոս:

Խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքում՝ 600 պատգամավորական մանդատ ունեցող խորհրդարանում ԱԶԿ-ԱՇԿ («Ազգայնական շարժում» կուսակցություն) կազմած «Ժողովրդական դաշինք»-ը ստացել է 53,7 տոկոս՝ 344 պատգամավորական մանդատ (ԱԶԿ-ն՝ 42,6 տոկոս՝ 295 մանդատ, ԱՇԿ-ն՝ 11,1 տոկոս՝ 49 մանդատ): «Ազգային դաշինք»-ը ընտրություններում ստացել է քվեների 33,9 տոկոսը՝ 189 մանդատ (ՀԺԿ-ն՝ 22,6 տոկոս՝ 146, «Լավ» կուսակցությունը՝ 10 տոկոս՝ 43 մանդատ): Դաշինքից դուրս գտնվող ընդդիմադիր ԺԴԿ-ն ստացել է

¹⁴ Լավ կուսակցություն, թե՞ պահեստային տարբերակ-
<http://akunq.net/am/?p=57428> (հասանելի է 12.20.2018)

ձայների 11,7 տոկոսը՝ 67 մանդատ, իսկ ընտրություններին մասնակից մյուս ուժերը չեն հաղթահարել անցողիկ շեմը¹⁵:

Այսպիսով՝ իշխող ԱԶԿ-ն «Ազգանական շարժում» կուսակցության հետ կարողացավ խորհրդարանում մեծամասնություն ձևավորել՝ հավաքելով 53,7 տոկոս ձայն, իսկ Էրդողանը վստահ հաղթանակ տարավ: Ընտրությունների նման արդյունքների պարագայում Թուրքիան թևակոխեց պատմական մի նոր ժամանակաշրջան, որը, պայմանավորված իշխող ԱԶԿ-ի և նրա առաջնորդ Էրդողանի ամբողջատիրական նկրտումներով, լի է երկիրն առավել ավտորիտար պետության վերածելու վտանգավոր տարրերով:

Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը, հասկանալով, որ երկրում առաջացած մի շարք քաղաքական և տնտեսական խնդիրների պատճառով կորցնում է հեղինակությունը, 2019 թ. նոյեմբերի 3-ին նախանշված ընտրություններն անցկացրեց վաղաժամ, ինչն ընդդիմությանը զրկեց պատշաճ ինքնակազմակերպվելու հնարավորությունից, իսկ իրեն հնարավորություն տվեց նահանջող հեղինակության պարագայում պահպանել եղած ձայները: Օգտվելով տարածաշրջանում ստեղծված բարդ իրավիճակից, ինչպես նաև երկրում գործող արտակարգ դրության ռեժիմից՝ Էրդողանը վարչական ռեսուրսի կիրառման միջոցով առավելություն ձեռք բերեց հակառակորդ ուժերի նկատմամբ և որոշիչ հաղթանակ տարավ:

¹⁵ Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları https://www.sabah.com.tr/secim/24-haziran-2018-secim-sonuclari?fbclid=IwAR3G3XteeZOs2rYroXQqpUJXm80xggL91ICdtA47pRO-ARTD4_ZUZXR_Vs4 (հասանելի է 12.20.2018)

Թուրքիայում 2018 թ. հունիսի 24-ին տեղի ունեցած խորհրդարանական և նախագահական արտահերթ ընտրություններով այդ երկրի քաղաքական կյանքում տեղի ունեցավ հանրապետության հիմնադրումից 1923 թ. ի վեր ամենալուրջ քաղաքական փոփոխությունը՝ անցում կատարվեց խորհրդարանական համակարգից նախագահական համակարգի, ինչն ամրագրվել էր 2017 թ. ապրիլի սահմանադրական փոփոխությունների հանրաքվեով: Ընտրությունների արդյունքում Թուրքիայի նախագահը ստացավ աննախադեպ լայն լիազորություններ և առավել ամրապնդվեց իր միանձնյա իշխանությունը: Նախագահական ընտրություններից հետո երկրում, ի թիվս մի շարք նախարարությունների, վերացվեց նաև վարչապետի ինստիտուտը և կառավարությունն անմիջապես կենտրոնացավ նախագահի ձեռքում: Ընտրությունների արդյունքները ցույց տվեցին նաև, որ Թուրքիայի քաղաքական և հասարակական կյանքում ազգայնամոլությունը գնալով աճում է: Թուրքիայում գործող ծայրահեղ ազգայնամոլական «Ազգայնական շարժում» կուսակցության տրոհման արդյունքում ստեղծվեց ևս մեկ ազգայնամոլական կուսակցություն «Լավ» կուսակցությունը, որը նույնպես հաղթահարեց ընտրությունների անցողիկ 10 տոկոսանոց շեմը և հայտնվեց խորհրդարանում: Եթե նախկինում ազգայնամոլները ի դեմս ԱՇԿ-ի ընտրություններում հավաքում էին 13-ից 15 տոկոս ձայն, ապա այս ընտրություններում ԱՇԿ-ն հավաքեց 11,1 տոկոս, իսկ նույն ուղղվածության «Լավ» կուսակցությունը 10 տոկոս ձայն: Ազգայնամոլական ուժերի գրանցած ձայները լավագույնս արտացոլեցին այն հանգամանքը, որ թուրքական հասարակության շրջանում ազգայնամոլության մակարդակն աճել է առնվազն 5-6 տոկոսով:

ВЫХОД НА ПОЛИТИЧЕСКУЮ СЦЕНУ НОВОЙ НАЦИОНАЛИСТСКОЙ СИЛЫ В ТУРЦИИ НА ВЫБОРАХ 2018 ГОДА

**Арен Петунц
(Резюме)**

Состоявшиеся 24 июня 2018 выборы в Турции можно считать историческими, так как в результате этих выборов произошло самое серьезное политическое изменение со дня основания республики в 1923 году – состоялся переход от президентской системы правления на парламентскую систему. Переход был закреплён еще конституционным референдумом в Турции в апреле 2017 года.

Во внеочередных парламентских и президентских выборах в составе оппозиционного «Национального альянса» приняла участие также новая националистическая партия «Хорошая», которая смогла преодолеть 10-процентный барьер и появиться в парламенте. Таким образом, на турецком политическом поле появилась очередная националистическая сила, которая, хотя и представила свои принципы и цели в соответствии с современными мировыми стандартами и пытается позиционировать себя в качестве демократической силы, зиждется на сельджукских нравах и националистической шовинистской риторике.

DEBUT OF NEW NATIONALISTIC FORCE IN TURKEY'S 2018 ELECTIONS

**Aren Petunts
(Summary)**

The June 24, 2018 elections of Turkey can be assessed as historic, since they resulted in the greatest political changes in the country since the establishment of the republic in 1923 – the country transitioned from

parliamentary model of government into presidential. This transition had been provided by the constitutional referendum in Turkey back in 2017. Newly established “Good” Party in coalition with “Nation Alliance” participated in the early parliamentary and presidential elections, which was able to overcome the election threshold of 10% and appeared in the parliament. By this, another nationalistic force appeared in the political arena of Turkey, which has announced about its principles and goals that meet the modern international standards, and tries to display itself as a democratic force, but in reality is based on Seljuk morals and nationalistic ideology.